

ФАХОВИЙ КОНТЕКСТ НАВЧАННЯ ЧИТАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ-ЕКОНОМІСТІВ

Олена Титаренко

канд. філол. наук, доцент кафедри мовної підготовки
Навчально-наукового інституту міжнародної освіти
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: olena.titarenko@karazin.ua;
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1425-1698>

Олена Копилова

старший викладач кафедри мовної підготовки
Навчально-наукового інституту міжнародної освіти
Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна
(61022, Харків, майдан Свободи, 4); e-mail: kopylova@karazin.ua;
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8040-6825>

Стаття продовжує низку досліджень, присвячених навчанню читання українськомовних професійно орієнтованих текстів іноземних студентів економічних спеціальностей. Наголошено, що реалізація комунікативної мети навчання забезпечує оволодіння іноземними здобувачами вищої освіти спеціальністю та різними формами українськомовної комунікації, однак рівень розуміння студентами текстів за фахом є недостатнім для успішного навчання в українському закладі вищої освіти за обраною спеціальністю. У статті зазначено, що саме читання посідає чільне місце у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, тому що читання як загальнонавчальне вміння є основою розвитку всіх інших мовленнєвих умінь. Навчання читання студентів економічного профілю потребує конкретизації, системності, пошуку нових методичних рішень та подальшої реалізації в навчальних посібниках з читання, які враховують професійну орієнтацію здобувачів вищої освіти. У статті запропоновано основні підходи до організації навчального матеріалу та види роботи з професійно орієнтованими текстами, виокремлено та проаналізовано основні причини виникнення труднощів у студентів-іноземців під час читання українськомовних текстів за фахом та шляхи їх подолання, було обгрунтовано використання спеціальної лексики та економічної термінології під час навчання читання професійно орієнтованих текстів іноземними студентами. Доведено, що оптимізація

навчання читання залежить від професійного відбору навчальних текстів за фахом, які є основною одиницею навчання, а також від використання системи мовних і мовленнєвих вправ, розроблених на основі професійно орієнтованого тексту з економіки, передтекстових, притекстових і післятекстових завдань. Зазначено, що під час навчання мови спеціальності основними критеріями добору навчального матеріалу та його змісту мають бути професійна спрямованість, інформативність та актуальність, крім того, навчальний текст має бути лінгвістично доречним. Автори пропонують систему роботи з професійно орієнтованими текстами на заняттях з навчання читання іноземних студентів першого курсу спеціальності 051 «Економіка».

***Ключові слова:** іноземні студенти-економісти, навчання читання, професійно орієнтований текст, українськомовна комунікація.*

Постановка проблеми в загальному вигляді. Прагматичні цілі навчання української мови як іноземної можуть бути реалізовані лише за умови досягнення іноземними здобувачами вищої освіти певного рівня володіння мовою, а «принцип комунікативності є провідним методичним принципом, що сприяє успішному досягненню головної мети навчання української мови у вищій школі – розвитку професійного мовлення студентів із метою формування професійно-орієнтованої мовної особистості фахівця відповідно до сучасних вимог суспільства і кон'юнктури ринку праці» [2: 57]. Реалізація комунікативної мети навчання забезпечує оволодіння іноземними здобувачами вищої освіти спеціальністю та різними формами українськомовної комунікації. Українська мова для іноземних студентів (зокрема економічного профілю) є засобом здобуття освіти, професійної підготовки, спілкування [7; 8].

Багаторічна практика роботи з іноземними здобувачами вищої освіти бакалаврського й магістерського рівнів свідчить, що у навчальній діяльності у студентів-іноземців спостерігаються значні труднощі протягом усього періоду навчання, й основна складність полягає в оволодінні фаховою мовою. Більшість іноземних студентів першого курсу основного етапу навчання, які навчаються українською мовою, не готові до сприйняття та розуміння лекцій, найбільші труднощі для них становить усвідомлення суті тексту за фахом та розуміння термінології у тексті наукового змісту, під час читання текстів вони не вміють виокремлювати основну інформацію. Тобто рівень розуміння студентами професійно орієнтованих текстів є недостатнім для успішного навчання, а комбіновані мовні навички (аудіювання –

письмо, читання – письмо) у багатьох іноземних студентів відсутні.

Читання посідає чільне місце у формуванні іншомовної комунікативної компетентності, тому що як загальнонавчальне вміння є «основою розвитку всіх інших мовленнєвих умінь, і від рівня його сформованості залежить розвиток учня та його успішність в освоєнні навчальних дисциплін» [3: 33]. Отже, читання є засобом формування професійної комунікативної компетентності – необхідною умовою для ефективної професійної діяльності майбутнього фахівця.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз наукової літератури показав, що проблему навчання читання розглядали багато вітчизняних та іноземних дослідників, серед яких роботи С. Бузько, Н. Гез, А. Горбунової, В. Горець, А. Драча, І. Дроздової, З. Кличнікової, Л. Колток, Л. Лазаренко, В. Острогорського, Є. Рунової, Н. Станкевич, Г. Швець, Н. Щербакової, М. Яковлевої та багатьох інших науковців. Так, Г. Барабанова досліджувала методику навчання професійно орієнтованого читання в немовному закладі вищої освіти, О. Бігич, О. Бирюк, Г. Борецька проаналізували методику формування іншомовної компетентності у техніці читання, Ю. Гапон і А. Драч присвятили свої праці навчанню читання англomовних текстів, Л. Колток, Л. Панова, І. Андрійко, С. Тезікова, С. Ніколаєва, Н. Склярєнко у своїх роботах висунули сучасні вимоги до вправ для формування іншомовних мовленнєвих навичок та умінь, а О. Тарнопольський презентував методику навчання іншомовної мовленнєвої діяльності, зокрема навчання читання, у вищому мовному закладі освіти. Окремі теоретичні й практичні питання навчання іноземців читання українською мовою розглядали Л. Богиня, О. Бойчук, Т. Вірченко, І. Гречин, С. Дерба, Л. Дзюбенко, І. Зозуля, В. Калій, Н. Карпенко, О. Копилова, Т. Лещенко, О. Пастушенко, О. Рошупкіна, С. Скальська, І. Судук, О. Тітаренко, Л. Трусова, Н. Ушакова, А. Чистякова, проте ціла низка питань, пов'язаних із методичними принципами і підходами до викладання читання українською мовою в конкретних умовах навчання, а саме навчання студентів економічного профілю, потребує конкретизації, систематизації, пошуку нових методичних рішень та подальшої реалізації в навчальних посібниках із читання, які

враховують професійне спрямування здобувачів вищої освіти, що і визначає **актуальність** пропонованого дослідження.

Мета статті – розглянути основні підходи до організації навчального матеріалу та види роботи з професійно орієнтованими текстами, проаналізувати причини виникнення труднощів під час читання текстів за фахом, а також обґрунтувати та охарактеризувати використання економічної термінології під час навчання читання професійно орієнтованих текстів іноземними студентами.

Викладення основного матеріалу. Проблема навчання читання професійної літератури залишається однією з найважливіших для викладачів, які працюють з іноземними студентами-нефілологами, зокрема студентами економічних спеціальностей, оскільки процес навчання читання, по-перше, безпосередньо пов'язаний із розвитком усного і письмового мовлення іноземних студентів; по-друге, читання сприяє зануренню в мову, засвоєнню усталених мовних форм, притаманних спеціальності, збагачує словниковий запас, відкриває можливість познайомитися з автентичною літературою за фахом; по-третє, підвищує професійну та соціокультурну компетентність студентів-іноземців, а також розширює їхній кругозір. Дослідники одноставно визнають читання найважливішим засобом навчання іноземної мови й відзначають, що читання сприяє формуванню та розвитку навичок і вмій уживання мовного матеріалу в мовленні, розвиває мовну інтуїцію, без якої неможливе оволодіння іноземною мовою (Г. Бородіна, Г. Гринюк, С. Ніколаєва, К. Онищенко, І. Олійник та ін.). Пильна увага до читання диктована переважною роллю письмової комунікації в процесі міжмовного обміну інформацією, оскільки у сфері інтелектуальної діяльності, до якої належить наука, використовують письмову мову [7: 209]. Читання текстів має позитивний вплив на розвиток інших видів мовленнєвої діяльності й «передбачає засвоєння великого словника і різноманітних мовних структур» [4: 55].

Читання – це рецептивний вид мовленнєвої діяльності, мета якого полягає в розкритті смислових зв'язків письмового повідомлення, вилученні ідей і фактів, тобто сприйнятті та розумінні інформації тексту. Однією з програмних вимог у професійно орієнтованому навчанні іноземних мов студентів-нефілологів є формування вмій і навичок читання та розуміння

текстів за фахом. Перед студентами-іноземцями стоять завдання повноцінної участі в навчальному процесі за обраною спеціальністю у закладі вищої освіти та підготовки до майбутньої професійної діяльності, тому у системі навчання української мови іноземних студентів нефілологічних спеціальностей читання набуває великого значення, допомагає задовольнити пізнавальні потреби в отриманні нової інформації, пов'язаної з майбутньою професією, стає джерелом професійної підготовки. У процесі навчання іноземних студентів читання є метою та засобом навчання. Читання як мета навчання української мови є одним зі способів закріплення знань і збереження навичок практичного володіння мовою. Завдяки читанню як засобу навчання відбувається формування навичок і вмінь в усіх інших видах мовленнєвої діяльності, закріплення мовного матеріалу, запам'ятовування граматичних конструкцій, розширення словникового запасу студентів, покращення техніки читання, розвиток усного та письмового мовлення. Відповідно до мети навчання та професійних потреб іноземних студентів-нефілологів формування всіх видів мовленнєвої діяльності здійснюється переважно на матеріалі наукового стилю мовлення, а саме наукового фахового тексту, тобто матеріалу, який містить доказове розкриття сутності об'єкта, що вивчається, його детальну характеристику. Таким чином, фаховий текст «це інструмент мовно-комунікативного процесу, який здійснюється студентом, пов'язаний із профілем навчання» [5: 438]. Головним напрямом вивчення іноземної мови професійного спрямування у закладі вищої освіти є розвиток навичок читання текстів за фахом.

У методиці навчання іноземних мов докладно описано види читання та відповідні їм стратегії. Залежно від комунікативних завдань виділяють навчальне, ознайомлювальне, переглядове та пошукове читання. Саме глибина та повнота розуміння й осмислення змісту читаного тексту визначають тривалість та інтенсивність роботи з текстом. На заняттях з мови спеціальності на першому курсі здебільшого використовують навчальне читання, тому що саме цей вид читання передбачає відтворення отриманої інформації в усній або письмовій формі. Інші види читання практикують під час написання науково-навчальних робіт (рефератів, курсових тощо) або підготовки до семінарів, коли

необхідно опрацювати велику кількість наукової літератури з метою пошуку потрібної інформації.

У професійно орієнтованому навчанні суттєво важливими є проблеми відбору навчальних матеріалів. Відбір навчального матеріалу має відбуватися відповідно до певної концепції навчання, і для цього необхідні навчальні тексти, певним чином логічно впорядковані, що містять тему, підтему або комбінації підтем у межах теми. Крім того, на наш погляд, слід урахувувати тематичну організацію текстового матеріалу, коли виділяємо головні теми тієї чи іншої економічної дисципліни, а лексико-граматичний матеріал відпрацьовуємо, коли це потрібно. Серед головних критеріїв відбору текстів за фахом методисти називають новизну, але ми вважаємо, що обсяг нової інформації у фаховому тексті може бути невеликим, оскільки на першому курсі студенти-економісти вивчають загальну теорію економіки, ustaleni поняття дисципліни. Вважаємо, що під час навчання мови спеціальності основними критеріями добору навчального матеріалу та його змісту мають бути професійна спрямованість, інформативність і актуальність, крім того, навчальний текст має бути лінгвістично адаптованим. Науковий текст для читання повинен бути структурований відповідно до мовленнєвих потреб студентів: лексичний матеріал, мовленнєві кліше, конструкції та інші типові мовленнєві звороти, необхідні для його побудови, мусять становити основу тексту. Дуже важливо під час відбору текстового матеріалу враховувати рівень мовної підготовки студентів. З огляду на програмні вимоги та обмеженість аудиторних годин, відведених на вивчення іноземної мови професійного спрямування на першому курсі, видається доцільним пропонувати студентам для навчального читання тексти за спеціальною тематикою без складних граматичних конструкцій, без речень з розгалуженими означеннями та дієприкметниковими зворотами. Самі тексти мають бути короткими та стислими, добре структурованими. Така організація матеріалу полегшує його візуальне сприйняття, сприяє швидкому розумінню і запам'ятовуванню змісту тексту за фахом. Важливо, щоб базові навчальні тексти викладач групував за складністю і тематичними циклами, супроводжував певною кількістю лексико-граматичних вправ, у яких граматичні завдання обов'язково мають бути пов'язані з лексичними.

Практика викладання української мови як іноземної показує, що іноземні студенти молодших курсів зазнають значних труднощів у розумінні та осмисленні навчальних текстів за фахом. Усні та письмові форми контролю доводять, що розуміння прочитаного має поверхневий характер, відсутні глибина й повнота сприйняття змісту тексту, не сформовано уявлення про структурно-семантичну організацію прочитаного тексту, має місце дефіцит лексики, незнання граматичних структур. Ці проблеми потребують розв'язання. Викладачеві необхідно організувати навчання цього виду мовленнєвої діяльності на основі системного підходу, що враховує взаємозв'язок усіх компонентів, дотичних до процесу навчання читання, охоплює сприйняття графічно оформленого мовлення, його розуміння й осмислення. Викладачеві потрібно мати чітке уявлення про те, що повинен розуміти студент до читання, під час читання і після читання тексту. Зусилля викладачів мають бути спрямовані на формування вмінь розуміти основний зміст тексту, поєднувати окремі факти в єдине ціле (тема – підтема – субтема – мікротема), прогнозувати подальший розвиток інформації та заключну частину тексту, визначати тему на основі різних орієнтирів (за назвою тексту, за ключовими словами, за інформацією першого абзацу), розуміти загальний логічний план тексту (розподіл тексту на смислові частини, виділення головної думки абзацу, складання різних видів плану) [10].

Вважаємо, що для набуття студентами необхідних умінь подальшого самостійного читання професійної літератури доцільно виконувати вправи, спрямовані на впізнавання незнайомих слів за асоціацією, за контекстом, за словотворчими елементами, мовних моделей або мовних зразків, характерних для текстів за фахом, вміння користуватися термінологічним словником. Під час роботи з економічним текстом для подолання граматичних труднощів слід сформувати відповідні навички читання та довести їх до автоматизму, для чого необхідно навчити студентів виділяти в тексті характерні для нього мовні моделі, бачити взаємозв'язок слів, що становлять цю мовну модель [7].

Ще одна особливість викладання іноземної мови за професійним спрямуванням полягає у «фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової термінології і набуття вмінь

використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у певних ситуаціях» [1: 25]. Отже, без знання й осмислення термінології неможливе формування як мовної, так і професійної компетентності, а використання фахової термінології є важливим напрямом у навчанні читання професійно орієнтованих текстів іноземних студентів-економістів. Читання, сприйняття й ефективне запам'ятовування текстів за фахом забезпечується за рахунок засвоєння найбільш інформативних слів мовленнєвого повідомлення. Відомо, що найбільш інформативною в текстах зі спеціальних дисциплін є термінологічна лексика, у роботі над якою методично важливим стає вивчення принципу її організації, виділення угруповань на екстралінгвістичній основі, лексико-семантичних і тематичних груп. Наше дослідження показало, що для понятійного складу економічних термінів характерні різноплановість, значне проникнення термінів у сферу загальноповживаної лексики (*народне господарство, економічна політика*), широке використання загальноповживаних слів у якості термінів (*норма, надійність*), велика питома вага термінів-словосполучень у структурному складі економічних термінів (*амортизація на повне відновлення..., пряий коефіцієнт*) тощо [6]. Завдання лексичного відбору економічної термінології під час навчання читання текстів за фахом іноземних студентів-економістів полягає у тому, щоб вибрати найбільш частотні терміни, засвоєння яких давало б студенту можливість самостійно читати економічну літературу.

На основі педагогічного спостереження нами було виокремлено основні причини, що ускладнюють процес розуміння професійно орієнтованих текстів у іноземних студентів першого курсу спеціальності 051 «Економіка»: важка для розуміння тема; незнання структурно-сміслових особливостей наукового тексту; недостатньо високий рівень сформованості розумових операцій (аналіз, синтез, оцінка); велика кількість нової спеціальної та загальнонаукової лексики; незнання граматичних структур; надання більшого значення процесу декодування значення на рівні букв, слів, речень, але нерозуміння загального змісту тексту; низький рівень мотивації студентів; недостатньо відпрацьована техніка читання. Досвід навчання іноземних студентів-економістів показав, що студенти не приділяють належної уваги пошуку

дефініцій до термінів і обирають перше визначення з пошуковика, яке найчастіше належним чином не відповідає економічному терміну, оскільки студенти запозичують дефініції не зі спеціальних словників за фахом, а зі звичайних побутових.

Отримані результати педагогічного спостереження були враховані нами під час створення системи роботи з професійно орієнтованими текстами на заняттях з іноземної мови професійного спрямування зі здобувачами вищої освіти, які навчаються за спеціальністю 051 «Економіка». Перш за все, ми проаналізували навчальний план спеціальності, щоб мати уявлення про рівень іншомовної професійної комунікативної компетентності, якого мають досягти іноземні студенти першого курсу в процесі навчання. Як вже було зауважено, під час навчання професійно орієнтованого читання українською мовою великого значення набуває добір текстів. Створення корпусу навчальних текстів за будь-якою спеціальністю є важливою умовою підвищення ефективності фахового читання. Важливо підкреслити, що під час навчання мови за фахом викладачі української мови як іноземної повинні здійснювати відбір і редагування навчальних текстів спільно з викладачами спеціальних дисциплін. У зв'язку з цим для навчання читання нами були обрані та відредаговані навчальні тексти («Виробництво та споживання», «Ринок: структура, види, основні елементи», «Менеджмент» тощо) з профільних дисциплін («Політична економія і основи ринкової економіки», «Мікроекономіка глобалізації», «Потенціал розвитку міжнародної економіки», «Національний і міжнародний ринок праці»), які вивчають студенти-економісти на першому курсі. Таким чином, відбулася кореляція зі спеціальними дисциплінами, передбаченими навчальним планом спеціальності. Вважаємо, що спочатку на заняттях з навчання читання на першому курсі доцільним є використання коротких адаптованих текстів за фахом обсягом десять-п'ятнадцять речень, побудованих за певною схемою. Так студенти зможуть засвоїти граматичні конструкції, використання яких бажано довести до автоматизму. У подальшому ми збільшуємо кількість речень у тексті та урізноманітнюємо лексику, зокрема фахову термінологію.

Процес моделювання заняття з навчання читання містить три етапи, загальновідомі в методиці викладання іноземних мов:

передтекстовий, текстовий і післятекстовий. З огляду на це, тексти супроводжуює комплекс вправ і завдань. Наведемо приклади деяких завдань до тексту «Виробництво та споживання».

Етап передтекстової підготовки створює сприятливі умови для повноцінного читання і сприйняття тексту, значною мірою полегшує й оптимізує процес розуміння визначеної логіко-семантичної структури тексту. Наведемо приклади передтекстових завдань:

- семантизація нових слів за допомогою словника, щоб під час читання не перекладати кожне слово, а розуміти текст цілісно (*Прочитайте, запишіть і перекладіть слова: споживання, сфера, розподіл, зберігання, транспортування, засіб, праця, діяльність, сировина*);

- складання словосполучень з новими словами; підбір синонімів та антонімів до слів запропонованої групи (*До поданих слів доберіть антоніми. Використовуйте довідковий матеріал: основний, збільшення, складний, дозвіл, різноманітні, початок, загальний, виникати, продати*);

- виявлення спільнокореневих слів (*До прикметників доберіть спільнокореневі слова: виробничі ресурси, фінансова операція, інвестиційна політика*);

- складання речення з поданих слів; трансформація словосполучень за зразком (*Трансформуйте словосполучення: виробництво продукції, використання матеріалів тощо*);

- завдання на відпрацювання використання граматичних моделей тощо.

Текстовий етап містить читання тексту й одночасне осмислення його змісту. Цьому етапу мають передувати притекстові вправи з комунікативними настановами, що допомагають спрямувати увагу студентів на одиниці тексту, значущі для осмислення:

- визначення за назвою тексту його можливого змісту;

- підготовка до відповіді на головне загальне запитання за змістом прочитаного (*Прочитайте текст. Підготуйтеся до відповіді на запитання: Які сфери розрізняють у сучасній економіці, і які особливості кожної сфери?*).

Післятекстові вправи спрямовані на контроль прочитаного та розвиток усного мовлення:

- відповіді на запитання (*Дайте відповіді на запитання за текстом: Що необхідно для виробництва? Що таке предмети і засоби праці? Наведіть приклади. Що називається продукцією?* тощо);

- виконання тестового завдання з метою перевірки розуміння основних положень тексту;

- визначення відповідності висловлювань змісту тексту (*Визначте, чи відповідають висловлювання змісту тексту (так – ні): Сфера споживання пов'язана з виробництвом, розподілом, зберіганням і транспортуванням продукції. За способом виробництва розрізняється промислове та кустарне виробництво. Для виробництва необхідні тільки засоби праці* тощо);

- заповнення пропусків у реченнях словами з тексту;

- складання плану і переказ тексту тощо.

Окрім завдань, спрямованих на розуміння й осмислення прочитаного, мають бути використані завдання на впізнавання лексико-граматичних структур, які були надані на передтекстовому етапі для ознайомлення. Спостереження за функціонуванням у тексті тих чи інших лінгвістичних явищ має бути обов'язковим складником навчального процесу. Неможливо вивчати текст на рівні змісту без його специфічної мовної форми вираження.

На нашу думку, викладачеві слід постійно аналізувати рівень сформованості тих навичок і вмінь, які необхідні студентам під час читання професійно орієнтованих текстів, і на основі цього коригувати процес навчання читання на всіх етапах з метою підвищення ефективності своєї діяльності та діяльності здобувачів вищої освіти. У навчальних цілях в економічній аудиторії доцільно вивчати способи викладу інформації, що найчастіше зустрічаються в текстах з економіки, з урахуванням певного етапу навчання [9]. Ми вважаємо, що на матеріалі таких текстів потрібно відпрацьовувати мовні форми та конструкції наукового стилю мовлення, формувати розуміння мети читання, розвивати гнучкість читання та мовний здогад.

Висновки. Ми розглянули основні підходи до організації навчального матеріалу та види роботи з професійно орієнтованими текстами, обґрунтували використання економічної термінології під час навчання читання текстів за фахом, проаналізували причини, що викликають у студентів труднощі під час читання текстів з економіки та окреслили способи їх подолання. У результаті

дослідження ми дійшли висновку, що текстовий матеріал повинен мати наукову значущість, пов'язану з головними питаннями професійно орієнтованого навчання, відповідати інтересам студентів, мати для них практичне значення, бути пов'язаним із матеріалом профільних дисциплін, що значно підвищує мотивацію навчання та покращує навчальний процес. Найбільш оптимальний шлях для навчання читання іноземних студентів економічних спеціальностей полягає у виборі таких текстів за фахом, читання яких дає їм можливість розвивати та вдосконалювати мовленнєві навички, і у відборі термінологічної лексики як мовленнєвої одиниці, обумовленої не тільки системою понять економічної галузі знань, але й системою мовлення. Ці підходи було реалізовано в розділі для студентів економічного профілю навчального посібника «Читаємо українською», підготовленого до видання викладачами кафедри мовної підготовки ННІМО ХНУ імені В.Н. Каразіна.

Перспективи подальших досліджень. Подальші наукові розвідки щодо оптимізації навчання читання іноземних студентів нефілологічних спеціальностей залишаються актуальною науково-методичною проблемою. На наш погляд, найбільш важливим є розроблення принципів створення навчального контенту для інтерактивного навчання читання економічних текстів, результативної самостійної роботи з професійно орієнтованим текстом для іноземних бакалаврів та магістрів економічного профілю.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабанова Г.В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ. К.: Фірма «ІНКОС», 2005. 315 с.
2. Дроздова І.П. Провідні принципи навчання професійного мовлення студентів нефілологічних спеціальностей засобами української мови. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2009. Вип. 15. С. 56-61.
3. Дроздова І.П. Навчання читання текстів за фахом як основа формування професійного мовлення студентів нефілологічних спеціальностей ВНЗ. *Українська мова і література в школі: Науково-методичний журнал*. 2010. № 5. С. 33-38.
4. Жарко О. Формування комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей при вивченні іноземної мови у закладах

- вищої освіти I-II рівнів акредитації. *Молодий вчений*. 2018. № 10 (62). С. 54-59.
5. Коваленко О.О. Особливості навчання читання фахових текстів на немовних спеціальностях вищого педагогічного закладу. *Філологічні студії: Науковий вісник Криворізького національного університету: зб. наук. праць*. Вип. 13. / [редкол.: Ж.В. Колоїз (відп. ред.), П.І. Білоусенко, А.З. Брацкі та ін.]. Кривий Ріг, 2015. С. 436-442.
  6. Копилова О.В. Понятійний апарат економіки в системі навчання мови іноземних студентів. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів у закладах вищої освіти: збірник наукових статей за матеріалами XVI Міжнародної науково-практичної конференції* (19 жовтня 2021 р.). Х.: Видавництво Іванченка І.С., 2021. С. 335-340.
  7. Копилова О.В. Оптимізація навчання читання текстів за фахом іноземних здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей. *Проблеми і перспективи мовної підготовки іноземних студентів: збірник наукових статей за матеріалами XVIII Міжнародної науково-практичної конференції* (19 жовтня 2023 р.). Харків: ХНАДУ, 2023. С. 208-212.
  8. Черновалюк І. Професійно орієнтована мовна підготовка іноземних здобувачів вищої освіти. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2022. Вип. 41. С. 82-99. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-41-05>
  9. Kopylova O.V., Titarenko O.O. The formation of language competence of foreign students-economists by means of distance technologies. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2021. Вип. 38. С. 111-123. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2021-38-08>
  10. Kopylova O.V., Titarenko O.O. Features of the organization of teaching foreign non-philology students to read texts by specialty. *Викладання мов у закладах вищої освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки: тези XXV Міжнародної наук.-практ. конф.* (1–2 червня 2023 року, м. Харків, Україна). Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2023. С. 68-70.

Стаття надійшла до редакції 27.01.2024.

Статтю рекомендовано до друку 17.03.2024.

Як цитувати: Тітаренко О., Копилова О. Фаховий контекст навчання читання іноземних студентів-економістів. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*. 2024. Вип. 44. С. 166-181. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2024-44-11>

**PROFESSIONAL CONTEXT OF TEACHING READING TO FOREIGN
ECONOMICS STUDENTS*****Olena Titarenko***

PhD in Philology, Associate Professor, Language Training Department,
International Education Institute for Study and Research,
V.N. Karazin Kharkiv National University
(61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square);
e-mail: olena.titarenko@karazin.ua;
orcid: <https://orcid.org/0000-0003-1425-1698>.

Olena Kopylova

Assistant Professor, Language Training Department,
International Education Institute for Study and Research,
V.N. Karazin Kharkiv National University
(61022, Kharkiv, 4 Svoboda Square);
e-mail: kopylova@karazin.ua;
orcid: <https://orcid.org/0000-0001-8040-6825>

The article continues a series of studies dedicated to teaching Ukrainian-language reading skills to foreign students specializing in economics. It underscores the significance of achieving communicative objectives in education to ensure that foreign students in higher education comprehend their specialty and various forms of Ukrainian-language communication. However, the initial level of text comprehension among students at the onset of the main stage of learning is insufficient to effectively support the educational process in Ukrainian higher education institutions within their chosen specialties.

The article emphasizes the pivotal role of reading in fostering foreign language communicative competence. Reading, as a fundamental educational skill, serves as the cornerstone for the development of all other language skills. The training in reading for economics students necessitates specification, systematization, and the exploration of novel methodological approaches, which should subsequently be incorporated into reading materials tailored to the professional orientation of higher education students.

The authors propose fundamental approaches to organizing educational content and various strategies for working with professionally oriented texts. They identify and analyse the primary challenges encountered by foreign students when reading Ukrainian-language texts related to their profession and suggest strategies for overcoming these obstacles. One of their recommendations is the utilization of specialized vocabulary and economic terminology during the instruction of foreign students in reading professionally oriented texts.

The article substantiates that the optimization of reading education hinges on the careful selection of educational texts relevant to the students' specialties, which constitute the primary educational unit. Additionally, it stresses the importance of employing a structured system of language and speech exercises developed based

on professionally oriented economics texts, encompassing pre-text, text, and post-text tasks.

Moreover, the article underscores the significance of professional orientation, informativeness, and relevance as the main criteria for selecting educational materials and determining their content. It also emphasizes the linguistic appropriateness of educational texts. The authors propose a systematic approach to working with professionally oriented texts in reading classes for first-year foreign students majoring in Economics (specialty 051).

Keywords: *foreign students-economists, professionally oriented text, teaching reading, Ukrainian-language communication.*

REFERENCES

1. Barabanova, G.V. (2005). *Metodyka navchannya profesiyno-oriyentovanoho chytannya v nemovnomu vnz [Methods of teaching vocational-oriented reading in a non-linguistic college]*. Kyiv: INCOS [in Ukrainian].
2. Drozdova, I.P. (2009). Chief Principles of Training Professional Language for Non-philological Students Through Ukrainian Language. *Teaching Languages at Higher Educational Establishments at the Present Stage. Intersubject Relations*, 15, pp. 56-61 [in Ukrainian].
3. Drozdova, I.P. (2010). Navchannia chytannia tekstiv za fakhom yak osnova formuvannia profesiinoho movlennia studentiv nefilolohichnykh spetsialnostei VNZ [Learning to read texts by specialty as a basis for the formation of professional speech of students of non-philology majors of universities]. *Ukrainska mova i literatura v shkoli: Naukovo-metodychnyi zhurnal [Ukrainian language and literature at school: Scientific and methodological journal]*, 5, pp. 33-38 [in Ukrainian].
4. Zharko, O. (2018). Formation of communicative competence for the students of nonlinguistic specialties in learning a foreign language at the establishments of high education of the 1st and 2nd accreditation levels. *Young Scientist*, 10 (62), pp. 54-59 [in Ukrainian].
5. Kovalenko, O.O. (2015). Peculiarities of teaching to read professional texts in non-linguistic specialties of higher educational institutions. *Philological studies: Scientific Bulletin of Kryvyi Rih National University*, 13, pp. 436-442 [in Ukrainian].
6. Kopylova, O.V. (2021). Conceptual apparatus of economics in the language teaching system of foreign students. *Problems and prospects of language training of foreign students: a collection of scientific articles based on the materials of the XVIII International Scientific and Practical Conference (October 19, 2023)*. Kharkiv, pp. 335-340 [in Ukrainian].
7. Kopylova, O.V. (2023). Optimizing the teaching of reading texts by specialty for foreign applicants of higher education in economic specialties. *Problems and prospects of language training of foreign students: a*

- collection of scientific articles based on the materials of the XVIII International Scientific and Practical Conference (October 19, 2023).* Kharkiv, pp. 208-212 [in Ukrainian].
8. Chernovalyuk, I. (2022). Professionally oriented language training foreign higher education acquires. *Teaching Languages at Higher Educational Establishments at the Present Stage. Intersubject Relations*, 41, pp. 82-99. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2022-41-05> [in Ukrainian].
  9. Kopylova, O.V., Titarenko, O.O. (2021). The formation of language competence of foreign students-economists by means of distance technologies. *Teaching Languages at Higher Educational Establishments at the Present Stage. Intersubject Relations*, 38, pp. 111-123. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2021-38-08>
  10. Kopylova, O.V., Titarenko, O.O. (2023). Features of the organization of teaching foreign non-philology students to read texts by specialty. *Language teaching in institutions of higher education at the modern stage. Interdisciplinary connections: theses of the XXV International Science and Practice. conf. (June 1–2, 2023, Kharkiv, Ukraine)*, Kharkiv, pp. 68-70.

The article was received by the editors 27.01.2024.

The article was recommended for printing 17.03.2024.

In cites: Titarenko O., Kopylova O. (2024). Professional context of teaching reading to foreign economics students. *Teaching languages at higher educational establishments at the present stage. Intersubject relations*. 44, pp. 166-181. DOI: <https://doi.org/10.26565/2073-4379-2024-44-11> [in Ukrainian]